

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Capvt I. Alexand. III. (a) Lugd. Episcopo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

in l. Et si quis 14. §. impensa, ff. de relig. & apud Paulum relatum à Cujacio lib. 21. observ. cap. 23. commendare corpus defuncti nihil aliud est, quam deponere ad tempus, donec iusta solvantur: notarunt Gutherus lib. 3. de jur. manium, cap. 25. Cujacius lib. 11. observ. cap. 11. Hothomanus lib. 4. observ. cap. 14. Fortnerius lib. 3. ver. quod, cap. 6. Savarius ad Sironium lib. 2. epist. 6. unde ea verba simul conjunxit D. Ambrosius lib. de Tobia, cap. 20. ibi, Commodatum autem, & depositum, quod custodiatur: & in collatione Lucini Rufini tu. 10. de deposito, & commutato: quo modo etiam legendum est in cap. ius nasu-

turale, 1. dist. Secundo satisfacit annum, 26. idem Ulpianum de dolo egisse, quia in libro 30. ad Edictum, ex quo desumptus est textus ille, egerat tantum de dolo, l. ei apud §. l. si hominem 7. §. 1. ff. de positi. Nec æquiparatio illa tenet in omnibus, sed tantum in casu relato; ita ut sicut hæres ignorans distrahendo rem depositam dolum non committit, ita nec alienando rem commodatam; quia qui ignorat, dolo caret, l. sed est 25. §. scire, ff. de petit. hæred. latius prosequitur ipse textus interpretationem Arias de Mesa dicto cap. 34. & 35.

TITVLVS XVI

Depositum.

CAPVT I.

Alexand. III. (a) Lugd. Episcopo.

Ravis illa, & odibilis querimonia, quæ usque ad nos super deposito tuo tibi hæcenus denegato pervenit, duplici nos anxietate perstringit, eo quod tibi in hoc & deesse non possumus, & adesse prout velles, efficaciter non valemus. Cùm enim non constet nobis, pecuniam tuam, quam ille vir (b) Belial impius, & derestabili surreptione furatus est, in utilitates Ecclesiæ (c) conversam, non debemus de jure, nec possumus contra canones ejusdem Ecclesiæ præcisè intrentare justificationis instantiam, ut tibi eandem reddant; (d) personæ, ut dicunt, non Ecclesiæ commendatam. Quocirca discretioni tuæ consulimus, & in æternæ charitatis diligentia suademus, ut in raptorem illum, & furem tuam interim dirigas actionem, eo quod, ut audivimus, loculos habet, & ea quæ tibi sunt subrepta, portavit: nam & nos ipsi venerabilibus fratribus nostris Senon. Archiepisc. A. S. L. & Parisiensis Episcopo dedimus in mandatis, ut iniquum sub duris (e) quæstionibus ad rationem ponant, & etiam si oportuerit, vinculis macerent alligatum, & affligant, ut cogatur bene ligatus reddere, quod malè dissolutus ausus est asportare. Cæterum circa Ecclesiam illam affectum te habere volumus, ut nihil ab ea requiras indebitum: si autem cum eis amicabilem poteris (f) de reddituum perceptione pacisci, noveris id nobis acceptum.

NOTÆ.

(a) **L**ugdun.] In sexta collectione, & post Concilium Lateran. p. 59. cap. 35. legitur London. sed rectius in prima collectione, sub hoc titulo cap. 2. legitur Lugdun. nam etiam Senonensis, & Parisiensis Prælati, de quibus in præfenti agitur, sunt in Gallia, non autem in Anglia. Guichardo Præsuli Ecclesiæ Lugdun. de quo plura tradit Jacob. Steubechius in chron. Præsulum Lugdunensium, missa est præfens epistola, ut refert Manrique tom. 3. annal. Cisterc. anno 1189. cap. 5. num. 8.

(b) **Belial.**] Aliqui affirmant hoc nomen proprium esse illius Canonici, qui pecuniam apud se depositam surripuit; & inde varia de præfumptione ex improbo nomine deducenda, tradunt plures congesti à Barbosa in præfenti, ut

etiam ex probò nomine virtutem, fortitudinemque præfumi probat Salbagnus ad Ovidium in Ibm. vers. 98. fol. 66. Sed verius credo, Alexandrum Canonicum illum ita appellasse, quia fuerat fur; nomen enim hoc hominem improbum significat. D. Hieronymus in cap. 28. Isaie, ibi: Belial, id est, apostata, pravicator, & absque jugo; unde Apostolus 2. Corinth. cap. 6. vers. 15. Quæ, inquit, communicatio Christi ad Belial? Et ubicunque septuaginta exponunt filios pestilentia, in Hebraico scriptum est, filii Belial. Unde & illud, quod in Psalmo 38. vers. 23. canitur de mysterio Salvatoris, filius iniquitatis non apponet nocere ei; in Hebraico dicitur, filius Belial. Sanctus Pagninus in thesauro, ibi: Cum Beli conjungitur laal, & fit Belial, quod significat impium, aut impietatem. Meccerus etiam in thesauro, ibi: Belial significat hominem nequam.

B b 4

summò sceleratum, profigatum, perditum. Juxta Hebraicam ergo proprietatem Belial significat hominem effrontem, invecundum, extremè impudentem, improbum, nec Deum, nec homines verentem: latè probant Malvenda de Anrichriso lib. 1. cap. 3. P. Pinto in *fricileg.* lib. 1. cap. 7.

3. (c) *Consonans.*] Quomodo probetur pecuniam depositam, vel mutuo acceptam conversam fuisse in utilitatem Ecclesiæ, minoris, aut civitatis, ultra repetentes hic disputant plures congesti ab Hærmofilla in l. 3. ut. 1. partu. 3. glos. 6. & 7.

4. (d) *Persona, non Ecclesiæ.*] Quare persona ipsa tantùm tenebatur: unde rectè ex hoc textu probat Thomas Sanchez, lib. 6. Summa, cap. 14. quòd si apud Monachum res deponatur, non idèò monasterium depositi actione conveniri potest, cum non ipsi sit commendata.

5. (e) *Duris quæstionibus.*] Ex hoc textu, & ex cap. 1. 23. q. 5. probant, clericum posse torqueri, & quæstionibus subici, Innocentius in presenti, Panormitanus num. 6. Decius in cap. ut si Clerici, num. 27. de iudiciis, Alciatus in cap. 1. de offic. ordin. num. 43. Jul. Clarus q. 64. Chopinus lib. 2. sacre pol. ut. 3. num. 12. Sed contrarium, immò clericos torqueri non posse, verius est exemplo militum, qui quæstionibus non subjiuntur, l. miles, C. de quæstion. l. omnes, C. de decur. lib. 10. & eorum, qui aliqua dignitate præditi sunt, excepto crimine læsæ majestatis, l. D. Marco, l. antepenult. cum sequent. C. de quæstion. l. si quis Decurio 21. C. ad leg. Cornel. de falsis, l. 4. ad leg. Jul. majest. Hinc D. Augustinus lib. 3. contra Crescon. cap. 70. significat cum suspensum fuisse quidem, sed minimè tortum, quòd se Decurionem profiteretur. Illustrant Fornerius lib. 3. rer. quotid. cap. 8. Caldeira de error. lib. 1. cap. 5. Carreta in praxi. 2. p. de iudiciis. versic. Circa tertium, Gentenius practice. q. 585. Smanchas de cathol. tit. 65. Roussellus lib. 4. h. st. Pontif. iurisd. cap. 3. Et certum est juxta veterem Ecclesiæ disciplinam, clericos torqueri non potuisse. Concilium Maulcon. 1. can. 19. Aluissiod. can. 33. Innocent. I. epist. 13. Hildebertus Cenoman. ibi: Reos tormentis afficere, vel supplicis extorquere confessionem, censura Curie est, non Ecclesiæ disciplina. Immo & quæstionem hanc, torturæque usum, apud Christianos non rectè adhiberi, nonnulli existimantur relati à Thoma Hurtado in lib. de martyrio per pestem, fol. 155. Basilus decis. 7. crimin. qui varia de iudiciis, & tortoris congesterunt ab moderna praxi non aliena. Alii mediam eligunt sententiam, ita ut non severè, tantquam laici, sed mitius torqueantur, vel non torqueantur, si ultra indicia adit diffamatio; quas & alias sententias examinat Guazinus in defensione reorum, defens. 30. cap. 10. Illud in præfenti notandum est, non rectè ex hoc textu probari, clericum posse quæstionibus subici; nam in præfenti non agitur de tortura, quæ necessaria non erat; siquidem liquido constabat, ipsiùm clericum pecuniam depositam subripuisse; nam quæstio non semper habetur cum tortura, ut probant classici in l. eam quam, C. de liberal. caus. Caldeira ubi supra; jubet enim Alexander de hoc clerico quæstionem haberi cum omni rigore, ad vincula ipso alligato, donec pecuniam redderet; quia depositarius, qui depositum non reddit, captis pignoris, vel carceris

coercitione illud exhibere cogitur: docent Rodriguez de execut. cap. 5. num. 23. Antonius Gomez. 2. var. 10. num. 22. Salgado de prole. Regia, p. 4. cap. 5. num. 50. & 51. Avendanno de meis lib. 2. cap. 4. num. 22. improbè enim facit, dum fidem præstitam violat, l. desiderium C. de positi, Aristotel. lib. 5. Ethic. ibi: Etenim si quis depositum reddiderit involunt, vel propter metum, non erit dicens agere iusta, nec justitiam colere. Ideo Cicero lib. 3. officior. dixit, quod depositum non reddere summa injustitia est; immò Pisatum lex hæc fuit: Quis intervertit depositum, capite plectatur: teste Alex. ab Alex. lib. 6. dier. genial. cap. 10. Facit sententia illa Pitagoræ Mitylenei, Depositum cum accepseris redde, cui junge historiam relatum lib. 2. Machab. cap. 3. vers. 10. Faciunt Ovidius lib. 5. de arte amandi.

Reddito depositum, pietas sua fœdera servet;
Fraus absit, vacuas cadu habeat manus,
Juvenalis (satyr. 13.
Spartano cuidam respondit Pythia vates
Haud impunum quondam fore, quod dabitur

Depositi reinvicere, & frandem jure tueri.
(f) *Redditum.*] Non intelligas redditus pecuniam depositam, nam ex deposito regulariter non debentur uturæ, nisi mora intercesserit, l. Lucius 24. ff. de positi, l. 2. C. cod. tit. probant Gibalinus lib. 3. de usuris, cap. 3. art. 5. sed de redditibus præbenda ipsius Canonici, ex quibus volebat dominus sibi fuisse, ut in specie textus in cap. pervenit, de arb. cap. 2. de fidei. & circa eos jubet Alexander III. ut prædicti redditus capiuntur ex causa soluti, donec pecunia ipsa deposita soluta sit; aliqua tamen eorum parte relicta pro ipsius alimoniis. Et hæc ni fallor est vera hujus textus sententia, quam latius exponemus in cap. Ocardus, de solutionibus.

COMMENTARIUM.

Textus hic, licet compilatus reperiat sub titulo de deposito, parum ad depositi tractationem spectat, cum tantum supponat depositum esse reddendum, nec depositarium posse uti re deposita; quod & docetur in l. si faculum, ff. hoc tit. & docet Gibalinus dist. lib. 3. de usu, cap. 6. art. 3. quare latius prosequi tractationem hanc depositi, institutum non pariter; observandi tamen sunt textus in l. 2. & 4. l. si ego 18. ff. de rebus credit. l. 2. §. si quoque ff. de obl. & act. l. si procuratorem 8. ff. mandati, l. 3. §. 1. l. 6. ff. natura, causones, l. illud 13. §. ult. ff. de liber. caus. l. 2. ff. de fidejuss. l. quare 76. ff. de falsis, l. si quis 38. §. instrumenta, ff. de poenis, l. 1. §. si quis 6. ff. ad leg. Cornel. de falsis, l. si quis 35. ff. de dolo, l. qui tabularum 27. ff. de furtis, l. 2. §. ult. ff. quem admodum testam. l. si servus 35. ff. de solut. l. penult. §. 1. ff. de auro & argento, l. uxorem 41. legaverat, ff. de legat. 3. l. 5. ff. ad leg. Jul. pecul. l. 16. ff. de condit. furtiva, l. 4. §. item ff. de usucap. l. non solum 8. §. ultim. l. Aurelio 20. §. Mevius, l. final. §. Tusa, ff. de liberat. legat. l. quamvis 10. ff. de precario, l. si vis certo, §. usque, ff. commodati, l. filius 9. ff. de obl. & act. l. depositus §. l. depositus 38. ff. de pecul. l. vir uxori, ff. de donat. inter, l. 9. §. ult. ff. de jure dot. l. 1. §. quod autem 33. juncto §. de jure 9. ff. de vi & vis. l. §. si depositus, ff. ut in possessionem legat. l. si stipulatus 81. §. 1. ff. de solut. l. si servus 31. in fine, ff. de pignorat. l. cum 22. ff. de except. rei

*rei judic. l. in navem 31. vers. idem. ff. locati. l. 7. §. quatenus. l. si in ventre. §. in bonis. ff. de rebus an-
 tiq. judic. l. fidejussor 32. §. 1. ff. de negot. gestis
 l. 1. §. 16. C. de usuris. l. 3. §. finali. ff. communi-
 divid. l. officium 9. ff. de rei vind. l. 2. §. 1. ff. pro
 herede. l. 38. §. si possessor. ff. de usur. l. insciant-
 67 de furtis. l. non solum 33. §. qui. ff. de usucap.
 l. juris 7. §. sed si 15. l. 17. §. 3. de patris. l. ult.
 §. 1. ff. ut legatorum nomine. l. 3. ff. de in liem in-
 rando. l. in rebus. §. sive autem. ff. commodati. l. 15.
 ff. tutela & rationibus. l. Lucius 88. §. quisquis 18.
 ff. de legat. 2. l. si inter. ff. de rebus dubis. l. ex de-
 positi. ff. de obl. & act. l. 3. §. si tabula. ff. de tabul.
 exhib. l. 3. §. ibidem. ff. ad exhibend. l. 3. ff. quando
 ex fallo tutoris. l. 17. §. ult. l. si apud 18. ff. de
 prescript. verb. l. pecuniam 77. de legat. 1. l. cum
 pater 77. §. donationes. de legat. 2. l. 11. §. si rem;
 l. 33. §. codicillis. ff. de legat. 3. l. 8. §. si communi-
 ter. ff. de pecul. legat. l. penult. C. adhibend. l. 19.
 ff. de petis. heredi. l. 28. §. 1. ff. ad Trebel. l. 1.
 §. sed si dotem. ff. de dote preleg. l. 1. §. cum qui-
 dam. ff. de quest. l. 3. C. de arbit. tutel. l. si re-
 bus 73. ff. de procurat. l. 4. §. 5. ff. famul. erisc.
 l. si constante 22. §. vero. ff. solut. matrim. l. 64.
 ff. de fideiul. l. 5. §. 7. C. de administ. tut. l. can-
 dem 9. in princip. §. 1. ff. de duobus reis. l. 3. C.
 arbit. tutel. l. 4. ff. de statutib. l. Imperatores 21.
 §. ult. ff. de appel. l. 5. C. quorum appellat. l. can-
 dem 9. de duobus reis. l. si procuratorem 8. in prin-
 cip. ff. mandati. l. 5. §. final. ff. ut legator. l. 3.
 in fine. ff. de in liem jur. juncto Fabio de-
 cad. 17. error. §. l. penult. ff. de auro & argent.
 l. si cum uno 22. de excep. rei judic. l. 13. ff. de li-
 ber. caus.*

CAPUT II.

(a) Gregorius IX.

Bona fides abesse præsumitur, si (b) rebus tuis salvis existentibus, depositas a-
 misisti. De (c) culpa quoque teneris, si teipsum deposito obtulisti, vel si (d)
 aliquid pro custodia recepisses. Pacto (e) verò, (f) culpâ, vel (g) morâ præceden-
 tibus, casus etiam fortuitus imputatur: Sanè depositori licuit pro voluntate sua
 depositum (h) revocare, contra quod compensationi, vel deductioni locus non
 fuit, ut contractus, qui ex bona fide oritur, ad perfidiam minimè referatur, licet
 compensatio admittatur in aliis, si causa, ex qua postulatur, sit liquida, ita quod
 facilem exitum credatur habere.

NOTÆ.

(a) Gregorius.] Qui præsentem constituo-
 nem totam ex jure civili decessit, ut ex
 ejus paraphrasi apparebit.

(b) Si rebus suis.] Consonat lex quod Nerva 32.
 ff. hoc ut. ex qua deducunt repetentes tibi, dolum
 præsumptum dari, quoties major diligentia ad-
 hibetur rebus propriis, quam depositis: ita Bar-
 tolus & Cujacius in dicta l. quod Nerva, plures
 congesti à Barbosa in prædictis ad l. si mora,
 num. 25. ff. solut. matrim. quibus adde Donellum
 lib. 16. comment. cap. 7. Molinam de justitia. dispu-
 tat. 296. num. 1. Maderam animadvers. cap. 17.
 Hac tamen communis sententia meritò displi-
 cuit Barbozæ ubi proxime, num. 26. qui in con-
 trarium movetur unico, sed validissimo funda-
 mento deducto ex l. 5. §. nunc videndum. ff. com-
 modati. ubi disertè scriptum est, culpam tantum
 levem committi eo casu, quo quis commodatas
 res salvas facere poterat, & suas prætulit: igitur
 idem dicendum est in rebus depositis; Nec con-
 trarium docet Gregorius in præfenti; nam bona
 fides hic accipienda est pro ea, quæ importat
 æquitatem, & id quod bonum, atque æquum
 est, ut in l. bona fides 31. ff. hoc ut. l. cum duo-
 bus 52. §. venis. ff. pro socio, non autem pro ea,
 quæ malæ fidei, seu dolo opponitur, juxta le-
 gem 3. §. final. ff. pro socio. Unde Pontifex per-
 inde accipiendus est, ac si dicat, contra æqui-
 tatem facere depositarium, si res proprias salvas
 faciens, depositas amiserit, ex quo facto tan-
 tum culpa nascitur, non verò dolum præsumptus;
 idque ex dicta æquitare, ob quam tacitè quis vi-
 detur se obligasse ad præstandam eandem dili-

gentiam in rebus depositis, quàm in suis adhi-
 bere solet: unde si id non fecit, meritò de cul-
 pa tenetur ultra naturam contractus, argumen-
 to legis in rebus 18. ff. commodati: docuit Bar-
 boza ubi supra, num. 28. cujus sententia adstrui-
 tur ex illis verbis sequentibus. de culpa quoque,
 ubi illa dictio quoque, satis indicat, in princi-
 pio Gregorium egisse de casu, quo culpa præsta-
 tur. Nec etiam obstat textus in dicta l. quod
 Nerva 32. nam rejectâ emendatione Hothoma-
 ni, & Fabri, qui adimunt negationem, quos
 meritò refellit Orwaldus lib. 16. Donelli, cap. 7.
 litera O, dicendum est, Celsum in eo textu age-
 re de depositario, qui etiam in rebus suis dili-
 gentiam eam non adhibuit, quam omnes ho-
 mines adhibere solent; & per consequens de
 eo, qui culpam latam commisit: unde si in re-
 bus depositis custodiendis minorem adhuc dili-
 gentiam adhibuerit, meritò in dolum præsum-
 ptum censetur incidisse, ut in simili specie docuit
 Gajus in l. 1. §. 2. ff. de obl. & act. & his termi-
 nis adaptatur ratio adducta in dicta l. quod
 Nerva; nisi generaliter accipiantur verba illa
 salva fide, pro ea bona fide, quæ importat æqui-
 tatem, juxta prædictam Barbozæ sententiam.
 Manet ergo, in deposito dolum præstari à de-
 positario; quod Gregorius supposuit, cum in
 jure civili id vulgò notum sit, ex l. 1. §. 8. C. ult.
 l. 13. §. 1. l. 16. §. 20. ff. depositi, l. 1. §. 5. ff. de
 obl. & act. l. si ut verò §. 2. ff. commodati,
 l. cum qui 14. §. 3. ff. de furtis, l. 1. C. depositi,
 quas ex Codice Gregoriano cum aliis Diocle-
 tiani & Maximiani legibus, nec non Modestini,
 & Pauli sententiis congestit Licinus Rufinus
 in collat. legum Mosaic. tit. 10. non autem tenetur